Användning av fonder m m under 1981, 1982 och 1983 — en översikt

Av civilekonom Stig Olsson

Denna artikel är avsedd att ge en kortfattad översikt över möjligheterna att utnyttja vinstfonder, investeringsfonder och investeringsreserver samt att få särskilda investeringsavdrag under den i rubriken till artikeln angivna tiden.

1. Vinstfonder

Dessa fonder är frisläppta för investeringar i både byggnader, markanläggningar och inventarier. Frisläppet gäller utan tidsbegränsning framåt i tiden och kan i princip omfatta investeringar gjorda efter utgången av det beskattningsår, till vilket avsättningen hänför sig. För företag med räkenskapsår som motsvarar kalenderåret innebär detta investeringar fr o m 1981-01-01.

Utbetalning av kontomedel har kunnat ske tidigast 1981-12-01 (8 § i SFS 1980:456). Vidare föreskrivs i frisläppsförordningen (SFS 1980:845) vissa specialregler för hur AMS skall medge utbetalning från kontot (2 §). Beträffande byggnads- och anläggningsarbete får 50 % utbetalas då arbetet har påbörjats och resten när halva investeringsperioden förflutit. Beträffande inventarieanskaffningar gäller att utbetalning inte får ske innan leverans har skett och vid successiva leveranser med 50 % vid den första leveransen och resten när halva investeringsperioden förflutit.

Enligt 1 § i frisläppsförordningen får fond ej tas i anspråk för sådan del av investering i byggnader eller inventarier för vilken företaget tillgodofört sig särskilt investeringsavdrag.

I propositionen 1981/82:30 med förslag till ”vissa ekonomisk-politiska åtgärder, m m” sägs att det ”i princip” inte bör uppställas något hinder mot att ett företag för viss inventarieanskaffning dels tar i anspråk vinstfond, dels medges det till mervärdeskatten kopplade nya investeringsavdraget (se nedan under p. 4). Om denna princip också skall bli lagligt möjlig att tillämpa måste en ändring göras i det nyss nämnda förbudet i vinstfondsfrisläppsförordningen mot att använda vinstfond för sådan inventarieanskaffning, för vilken företaget tillgodofört sig särskilt investeringsavdrag. Sådan ändring har numera skett, SFS 1981:1368.

2. Allmänna investeringsfonder och konjunkturinvesteringsfonder

Enligt en äldre förordning (SFS 1979:882) var dessa fonder, avsatta t o m

Open access från www.skattenytt.se, 2026-10-31 13:46:31

beskattningsåret 1979, frisläppta för investeringar i byggnader och markanläggningar t o m 1981-03-31 och för inventarieinvesteringar t o m 1980-12-31.

Genom en ny förordning (SFS 1980:846) frisläpptes fonder avsatta t o m beskattningsåret 1980 för samma slag av investeringar inom stödområdena men i övriga landet endast för företag som huvudsakligen bedriver industriell tillverkning. Frisläppet gällde investeringar i byggnader och markanläggningar t o m 1982-03-31 och i inventarier t o m utgången av 1981.

För företag utanför stödområdena som ej drev industriell tillverkning kunde således AMS inte medge användning av dessa fonder i fråga om inventarieleveranser efter utgången av 1980 respektive i fråga om byggnads- och markanläggningsinvesteringar efter 1981-03-31.

Genom ett nytt beslut (SFS 1981:906) hävdes emellertid ovannämnda begränsningar vad gäller investeringar i byggnader och markanläggningar — men inte för inventarieanskaffningar — fr.o.m. 1981-10-01. Företag utanför stödområdena som ej huvudsakligen drev industriell tillverkning kunde alltså ej av AMS medges tillstånd att använda investeringsfondsmedel för investeringar i byggnader eller markanläggningar under tiden 1981-04-01—1981-09-30. För inventarieanskaffningar har fondanvändning ej alls kunnat medges av AMS utanför stödområdena efter utgången av 1980 beträffande andra företag än de som huvudsakligen bedriver industriell tillverkning. Även för dessa upphör möjligheten att få tillstånd av AMS att använda investeringsfonder för inventarieanskaffningar med utgången av 1981 (se nästa stycke).

Genom en ny förordning (SFS 1981:941) har regeringen förlängt AMS' möjligheter att medge investeringsfondsanvändning för investeringar i byggnader och markanläggningar t.o.m. 1983-03-31 och då även av fondmedel avsatta i 1981 års bokslut. Någon motsvarande förlängning för inventarieanskaffningar har inte medgetts. För dessa gick alltså tiden ut 1981-12-31, såvitt angår AMS' möjlighet att lämna medgivande[1]. För samma investeringskostnad kan ej användning av investeringsfonder kombineras med de särskilda investeringsavdragen enligt särskilda författningar (se avsnitt 4 och 5 nedan).

3. Investeringsreserver

Genom SFS 1981:188 beslöt regeringen att frisläppa de investeringsreserver som avsatts i 1979 års bokslut för investeringar både i inventarier och i byggnader och markanläggningar fr.o.m. 1981-03-01. För inventarier gällde detta frisläpp investeringar t.o.m. 1981-12-31 och för byggnader ovh markanläggningar investeringar t.o.m. 1982-03-31. Genom ett nytt beslut (SFS 1981:942) har reserverna — och då även de som avsatts i 1980 års bokslut — frisläppts för investeringar i byggnader och markanläggningar t.o.m. 1983-03-31. För inventarieanskaffningar beslöts däremot ingen ny förlängning. För dessa utgår

[1] Se efterskrift.

Open access från www.skattenytt.se, 2026-10-31 13:46:31

alltså frisläppet 1981-12-31 och är begränsat till att gälla reserver avsatta i 1979 års bokslut[2].

För användande av investeringsreserverna krävs inga tillstånd av AMS eller annan myndighet och inte heller något särskilt beslut eller tillstånd för att få ut kontomedlen. Regeringens frisläppsbeslut innebär direkt att de skattskyldiga får använda reserverna för de investeringar som anges i förordningen, dock inom ramen för ändamålen i 8 § lagen om allmän investeringsreserv (SFS 1979:610).

Det bör observeras att reserver som avsatts i 1979 års bokslut blir fria automatiskt för investeringar fr.o.m. 1983-01-01 på grund av bestämmelserna i 7 § andra stycket b) lagen om investeringsreserver. 1979 års reserver kan alltså fr.o.m. januari 1983 användas oberoende av några regeringsbeslut — både för inventarier- byggnads- och markanläggningsinvesteringar. Beträffande tiden januari — mars 1983 kan man alltså säga att regeringens frisläppsförordning (SFS 1981:942) ''slår in öppna dörrar'', såvitt avser reserver avsatta i 1979 års bokslut.

Det förtjänar noteras att investeringsreserverna får tas i anspråk för *avskrivning* av ny- till eller ombyggnad av byggnad och *avskrivning* av 75 % av anskaffningskostnad för markanläggning. Byggnader och markanläggningar börjar avskrivas först när nyinvesteringen tas i bruk. Det betyder exempelvis att ett bygge som påbörjas under 1982 men blir färdigt först under 1984 kan skrivas av i sin helhet (eller så långt reserven räcker) mot investeringreserv avsatt i 1980 års bokslut. Vid den tidpunkt när avskrivning skall ske har nämligen två år gått till ända efter utgången av inbetalningsåret. Jfr RSV/FB Dt 1981:23.

Avskrivning mot investeringsreserv enligt regeringens frisläpp kan ej kombineras med åtnjutande av de särskilda investeringsavdragen enligt avsnitten 4 och 5 nedan för samma investeringskostnader. Däremot föreligger inget hinder för sådan kombination beträffande användning av 1979 års reserver fr o m 1983-01-01.

4. Särskilt investeringsavdrag för inventarier

Genom SFS 1980:953 medges ett särskilt investeringsavdrag på 20% att åtnjutas vid både stats- och kommunaltaxeringen för inventarieanskaffningar i rörelse eller jordbruk (skogsbruk) under tiden 1980-11-01--1981-12-31. Vissa slag av inventarier är enligt 4 § undantagna.

Till den del inventariekostnad skrivs av mot vinstfond eller investeringsfond kan avdrag ej åtnjutas. (Beträffande investeringsreserv se avsnitt 3.)

Genom beslut av riksdagen hösten 1981 (SFS 1981:1099) har vi fått en ny

[2] Se efterskrift.

Open access från www.skattenytt.se, 2026-10-31 13:46:31

typ av särskilt maskininvesteringsavdrag. Dess rätta benämning borde vara investeringsbidrag, enär det utbetalas ett skattefritt belopp av 10 % av inventarieanskaffningskostnaden exklusive mervärdeskatt. Utbetalningen sker inom mervärdeskattesystemets ram. Det betyder att ej mervärdeskattepliktig verksamhet ställs utanför avdraget, men i övrigt omfattar avdraget samma inventariekategorier som tidigare.

En utvidgning av tillämpningsområdet ligger däri att avdraget även kan åtnjutas i inkomstkällan annan fastighet, nämligen för s k fasta inventarier som ingår i fastighet vars uthyrning är mervärdeskatteregistrerad (uthyrd till mervärdeskattepliktig hyresgäst).

En ändring är vidare att i de fall inventarier hyrs ut av aktiebolag som avses i lagen om finansbolag under en period av minst tre år enligt avtal om s k finansiell leasing, så tillkommer avdraget hyrestagaren.

Då inventarier anskaffas av kommissionärsföretag tillkommer avdraget kommittentföretaget, såvida rörelseinkomsten redovisas hos sistnämnda företag.

Detta nya avdrag erhålls för inventarieanskaffningar under 1982. Det får inte heller kombineras med investeringsfondsanvändning. Däremot saknas förbud i denna förordning om kombination med vinstfondsanvändning. Sådan kombinationsmöjlighet är avsedd (se under avsnitt 1) men fordrar i så fall en ändring i vinstfondfrisläppsförordningen. Sådan ändring har numera skett, SFS 1981:1368.

5. Särskilt investeringsavdrag för byggnadsarbeten

Genom lag om särskilt investeringsavdrag för byggnadsarbeten m m (SFS 1980:954) utgår för s k prioriterat byggande ett avdrag på 10 % vid stats- och kommunaltaxeringen av investeringskostnad nedlagd fr o m 1980-11-01 förutsatt att bygget ej igångsatts före detta datum.

Genom beslut av höstriksdagen 1981 (SFS 1981:1098) har denna investeringsstimulans förlängts till att gälla kostnader nedlagda t o m 1983-03-31, varvid som förutsättning även skall gälla att bygget igångsatts senast 1982-10-31 (beträffande tidigaste igångsättning se ovan).

Det bör nämnas att detta avdrag kan utnyttjas även i inkomstkällan annan fastighet, nämligen om fastigheten hyrs ut till en rörelseidkare.

Någon särskild bestämmelse för kommissionärsförhållanden har inte införts i denna lag. Detta torde heller ej vara erforderligt. I de fall kommissionärsföretag äger fastigheten, hyrs den normalt ut till kommittentföretaget och inkomsten — av annan fastighet — redovisas av kommissionärsföretaget. Avdraget kan som ovan nämnts även åtnjutas i inkomstkällan annan fastighet. Enbart uthyrning av rörelsefastighet till kommittentföretaget anses i regel inte kränka villkoret för komissionärsredovisning i p. 2 andra stycket b) av anvisningarna till 43 § kommunalskattelagen.

Open access från www.skattenytt.se, 2026-10-31 13:46:31

Inte heller detta avdrag får göras för kostnad som avskrivits mot vinstfond eller investeringsfond. (Beträffande investeringsreserv se avsnitt 3.)

Efterskrift

I pressläggningsögonblicket tillkännagav regeringen genom ett pressmeddelande att beslut fattats om att förlänga frisläppen av investeringsfonder och investeringsreserver för inventarieanskaffningar även under 1982.

A. Inv.fonder

Gäller fonder avsatta t.o.m. 1981 års bokslut. Ingen begränsning till stödområdena eller krav på industriell tillverkning. Gäller således samtliga företag i hela landet. Obs! Inget extra avdrag enligt 7 § lagen om allmän investeringsfond under förlängningsperioden.

Ej kombination med det nyligen införda särskilda investeringsavdraget.

B. Inv.reserver

Gäller reserver avsatta t.o.m. 1980 års bokslut.

Ej kombination med det nyligen införda särskilda investeringsavdraget.

Open access från www.skattenytt.se, 2026-10-31 13:46:31